

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет української філології, культури і мистецтва
Кафедра української мови

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов
2022 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ:
КУЛЬТУРА УСНОГО І ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ
(УКРАЇНСЬКА)**

для студентів

спеціальності: 035 Філологія

освітнього рівня: перший (бакалаврський)

освітньої програми: 035.065.01 Мова і література (китайська)

спеціалізації: 035.065 Східні мови і літератури (переклад включно),
перша - китайська

освітньої програми: 035.069.02 Мова і література (японська)

спеціалізації: 035.069 Східні мови і літератури (переклад включно),
перша - японська

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 1418/22
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
«   » 2022 р.

Київ – 2022

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет української філології, культури і мистецтва
Кафедра української мови

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

“ _____ ”

_____ 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ:

КУЛЬТУРА УСНОГО І ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ

(УКРАЇНСЬКА)

для студентів

спеціальності: 0.35 Філологія

освітнього рівня: перший (бакалаврський)

освітньої програми: 035.065.01 Мова і література (китайська)

спеціалізація: 035.065 Східні мови і літератури (переклад включно),

перша мова – китайська

Київ – 2022

Розробник:

Видайчук Тетяна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач:

Видайчук Тетяна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри української мови

Протокол № від 2022 року

Завідувач кафедри української мови _____ (Михайло ВІНТОНІВ)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми

«__»__ 20__ р.

Гарант освітньої програми _____ (Світлана ЦИМБАЛ)

Робочу програму перевірено

«__»__ 20__ р.

Заступник декана _____ (Світлана ГОРОБЕЦЬ)

Пролонговано:

на 20_/20_ н.р	_____ (підпис)	(_____) ПІБ	«__»__ 20__ р.	протокол№__
на 20_/20_ н.р	_____ (підпис)	(_____) ПІБ	«__»__ 20__ р.	протокол№__
на 20_/20_ н.р	_____ (підпис)	(_____) ПІБ	«__»__ 20__ р.	протокол№__
на 20_/20_ н.р	_____ (підпис)	(_____) ПІБ	«__» 20__ р.	протокол№__

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	денна
Українські студії	
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів / годин	6 / 180
Курс	III - IV
Семестр	5, 6, 7
Кількість змістових модулів з розподілом:	2
Змістовий модуль 2. Культура усного і писемного мовлення (українська)	
Курс	III
Семестр	5
Обсяг кредитів	2
Обсяг годин, в тому числі:	60
Аудиторні	28
Модульний контроль	4
Семестровий контроль	-
Самостійна робота	28
Форма контролю	залік

II. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу «Культура усного і писемного мовлення (українська)» – формування української громадянської ідентичності шляхами підвищення ролі української мови як національної цінності та подолання мовно-культурної меншовартості українців; поглиблення системного уявлення студентів про усне і писемне мовлення українців; формування українськомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців.

Завдання навчальної дисципліни:

- **виховання** у здобувачів вищої освіти почуття національної свідомості та історичної мовно-культурної пам'яті, що сприятиме підвищенню мотивації вивчення культури усного та писемного мовлення, історії української культури та права людини, громадянина України
- **формування** української громадянської ідентичності; популяризації та збереження культурної спадщини та культурних цінностей України;
- **формування** українськомовного іміджу, комунікативної, мовленнєвої, прагматичної, соціокультурної, загальних та фахових компетентностей у процесі усвідомленого опанування мовної, мовленнєвої, комунікативної теорій;
- **здійснення** заходів, спрямованих на розвиток цілісної загальнодержавної політики національно-патріотичного виховання.

Під час практичних занять та самостійної роботи студенти, майбутні фахівці в галузі філології *набувають таких програмних компетентностей:*

- **інтегральна компетентність:** здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;
- **загальні компетентності:**

ЗК2 - Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

ЗК3 - Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

ЗК4 - Здатність бути критичним і самокритичним;

ЗК5 - Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями;

ЗК7 - Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;

ЗК8 - Здатність працювати в команді та автономно;

ЗК10 - Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК11 - Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК13 - Здатність проведення досліджень на належному рівні/

- **фахові компетентності:**

ФК2 - Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні;

ФК3 - Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії рідної мови;

ФК4 - Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мови, описувати соціолінгвальну ситуацію;

ФК8 - Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань;

ФК11 - Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення;

ФК12 - Здатність до організації ділової комунікації.

III. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Навчання за дисципліною спрямоване на отримання таких *програмних результатів*:

ПРН 1: вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною мовою усно й письмово, використовувати її для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 4: розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.

ПРН 7: розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН 8: знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію рідної мови, літератури, культури, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 9: характеризувати діалектні та соціальні різновиди мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ПРН 10: знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

Організація навчальної діяльності в центрі культури української мови

Реформування системи вищої освіти на сучасному етапі зумовлює концептуальні зміни в напрямках, цілях, завданнях, змісті освіти, філологічної зокрема, які зорієнтовують передовсім на розвиток особистості, формування творчої ініціативи, мобільності, підвищення конкурентоздатності майбутнього фахівця.

Задля ефективної реалізації концепції нової освітньої стратегії університету програмою передбачено застосування можливостей Центру культури української мови.

Для цього впроваджено систематичне застосування орфоепічних тренінгів, риторичних розминок, дослідницьких завдань, що передбачають карткування мовного матеріалу, укладання мультимедійних словників, опрацювання спеціальної літератури тощо; творчих завдань тощо.

Окрім того, студентів залучено до роботи в проблемних групах, до участі в наукових конференціях; мовних конкурсах тощо.

У Центрі заплановано презентації наукових видань з проблем культури української мови, зустрічі з науковцями.

IV. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ **Тематичний план**

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт	
		Аудиторна	Самостійна
		Практичні /МК	
Змістовий модуль I. Культура усного мовлення як чинник творення лінгвального (фахового) простору			
Тема 1. Генеологія української мови	4	2	2
Тема 2. Функціонально-стилістична диференціація української мови як основа культури фахової мови	4	2	2
Тема 3. Культура усного фахового спілкування	4	2	
Тема 4. Функціонування української мови в уснорозмовній сфері та вплив на соціум (професійна комунікація, мова медіа та реклами)	4	2	2
Тема 5. Виразність усного мовлення	4	2	2
Тема 6. Орфоепічна та акцентуаційна грамотність як складник мовленнєвої культури фахівця	4	2	2
Тема 7. Технології комунікативного впливу	4	2	2
Тема 8. Мовний етикет як складник культури мовлення	4	2	2
Тема 9. Гендерні та вікові аспекти спілкування	4	2	4
Модульний контроль	2	2	
Разом за модуль 1	38	22	18

Змістовий модуль II.			
Культура писемного мовлення як чинник творення лінгвального (фахового) простору			
Тема 10. Динаміка мовної норми і проблеми кодифікації	4	2	2
Тема 11. Український правопис у контексті мовних інновацій	4	2	2
Тема 12. Лексична та фразеологічна правильність мовлення	4	2	2
Тема 13. Граматична парадигма в лінгвальній культурі фахівця	4	2	2
Тема 14. Синтаксичні аспекти культури мовлення	4	2	2
Модульний контроль	2	2	
Разом за модуль 2	22	12	10
Усього за курс	60	28	28

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль I.

Культура усного мовлення як чинник творення лінгвального (фахового) простору

Тема 1. Генеологія української мови. Українська мова серед інших мов світу: типологічні ознаки, стан і статус.

Найважливіші відомості з історії походження та розвитку української мови: початок становлення (VI ст. н.е.); формування фонетичної системи (XII – перша половина XIII ст.); розвиток фонетичної і граматичної систем (до середини XVI ст.). Суть етнополітичних концепцій походження українського народу і його мови: автохтонна концепція, «єдиноруська концепція», концепція «спільної колиски». Основні постулати концепції походження української мови Ю. Шевельова.

Літературно-писемна двомовність XIV – XVIII ст.: слов'яноруська мова, староукраїнська («проста мова»). Формування та джерела розвитку національної мови.

Місце української мови на карті мов світу. Типологічні особливості української мови на фонетичному, морфологічному та синтаксичному рівнях.

Українська мова в міжкультурному діалозі.

Тема 2. Функціонально-стилістична диференціація української мови як основа культури фахової мови.

Закономірності функціонування мови в різних сферах її суспільного життя. Універсальність поняття «стиль».

Культура мовлення та «стиль мовлення». Вплив стилю й жанру на формування мовленнєвої культури майбутнього фахівця.

Принципи, історія і критерії класифікації та жанрової диференціації стилів. Характеристика функціональних стилів української літературної мови.

Засоби творення стильової доречності. Різновиди стилістично виправданого слововживання: стильова, контекстуальна, ситуативна та особистісно-психологічна.

Взаємодія стилів, підстилів і їх цілісність.

Співвідношення національного та інтернаціонального у стилістиці національної мови.

Тема 3. Культура усного фахового спілкування.

Особливості усного спілкування у фаховій діяльності. Загальні вимоги, що визначають рівень культури усного ділового мовлення.

Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування: за способом взаємодії між комунікантами, за кількістю учасників, з урахуванням каналів комунікації, залежно від змісту повідомлення.

Жанри усного мовлення (співбесіда, розмова телефоном, доповідь, репортаж, захист наукового проєкту). Дискусійний діалог, репліки, суперечка/конфлікт, аргументація мовлення оратора. Функції та види бесід. Стратегії поведінки під час ділової бесіди. Співбесіда з роботодавцем.

Етикет телефонної розмови.

Мистецтво публічного виступу. Жанри публічного виступу. Закони ефективного спілкування. Умови успішного публічного виступу. Способи виголошення промови. Мистецтво ставити правильні запитання та отримувати змістовні відповіді.

Тема 4. Функціонування української мови в уснорозмовній сфері та вплив на соціум (професійна комунікація, мова медіа та реклами).

Динаміка і статика в корпусі уснорозмовної лексики професійного спілкування. Чинники екстралінгвальні та інтралінгвальні як фактори поповнення розмовного вокабуляра. Розмовні одиниці соціолінгвального сектору.

Мовна економія. Мовні смаки, їх вплив на сферу спілкування комунікантів. Неолексеми професійного мовлення. Причини входження неологізмів у професійне мовлення. Оказіоналізми мови медіа та реклами.

Вплив мови професійного спілкування, медіа та реклами на формування мовного простору спільноти. Взаємодія прескриптивної та дескриптивної норм, співіснування заблокованих мовною нормою лексичних одиниць у практиці усного спілкування.

Тема 5. Виразність усного мовлення.

Поняття засобів логіко-емоційної виразності. Інтенація як мовне явище, її сутність і вивчення. Мовні такти – основна ланка органічного зв'язку компонентів виразності і системостворюючих відношень між ними. Паузи, їх роль і значення в мовленні. Логічний наголос. Функціональні особливості логічного наголосу. Мелодика мовлення, її значення для вираження змісту фрази. Темп мовлення, його значення в словесній діяльності. Позамовні засоби виразності.

Тема 6 Орфоепічна та акцентуаційна грамотність як складник мовленнєвої культури фахівця.

Сучасна українська орфоепія. Орфоепічні норми, їхнє значення. Причини порушення орфоепічних норм. Типи орфоепічних помилок.

Основні норми літературної вимови голосних і приголосних звуків в сучасній українській літературній мові.

Вимова слів іншомовного походження.

Основні закони милозвучності української мови.

Норми щодо наголошування слів. Варіантне наголошування слів. Наголос у складних і складноскорочених словах.

Орфоепічні словники.

Тема 7. Технології комунікативного впливу.

Специфіка і структура мовленнєвого впливу. Маніпулятивні технології: способи розпізнання та протистояння. Мова як наскрізна сугестивна система. Лінгвістичні рівні впливу. Екстралінгвальні чинники впливу. Сугестогенні дискурси.

Офіційне та приватне спілкування крізь призми маніпулятивних технологій. Маніпулятивні техніки та протистояння маніпуляціям у спілкуванні. Алгоритми мовного протистояння маніпулятивним впливам.

Сучасні технології нейролінгвістичного програмування. Особливості здійснення сугестивного впливу в інтернеті.

Захист від маніпулятивного впливу. Техніки протистояння маніпулюванням.

Тема 8. Мовний етикет як складник культури мовлення.

Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет.

Комунікативний кодекс (етнічні, етнолінгвістичні та соціолінгвістичні параметри).

Структура мовного етикету. Стандартні етикетні ситуації. Етикетна формула.

Особливості українського мовленнєвого етикету. Український комплімент.

Мовний етикет у професійному спілкуванні. Правила. Вимоги.

Мовний етикет академічного навчального середовища.

Тема 9. Гендерні та вікові аспекти спілкування.

Гендерні характеристики комунікативної поведінки.

Гендерні стереотипи і гендерна чутливість комунікації.

Реалізація стратегії фемінізації в українській мові. Фемінітиви в українській мові XXI ст. Відображення фемінізації в офіційно-діловій сфері. Лінгвокультурологічна оцінка найменувань жінок.

Вікові особливості комунікативних властивостей особистості (у різні періоди розвитку). Молодіжний сленг. Студентський жаргон.

Змістовий модуль II.

Культура писемного мовлення

як чинник творення лінгвального (фахового) простору

Тема 10. Динаміка мовної норми і проблеми кодифікації.

Мовна норма. Правильність, досконалість, зразковість як характеристики, що визначають нормативну літературну мову, високу культуру мови фахівця.

Система норм писемного мовлення: лексико-фразеологічні, морфологічні, синтаксичні, графічні, орфографічні, пунктуаційні, стилістичні. Причини порушення мовних норм.

Формування мовних норм у процесі стильового розгалуження мови.

Варіантність мовної норми.

Особливості фіксації мовних норм у правописі, словниках, довідниках, підручниках та посібниках з української мови.

Тема 11. Український правопис у контексті мовних інновацій.

Принципи українського правопису.

Основні зміни до нової редакції правопису.

Найважливіші правописні норми сучасної української літературної мови. Ненаголошені **е, и, о** в сучасній українській літературній мові. Правила вживання м'якого знака та апострофа в сучасній українській мові. Правопис префіксів у сучасній українській літературній мові.

Правопис слів іншомовного походження. Подвоєння та подовження приголосних. Правила вживання великої літери у власних назвах.

Написання слів разом, окремо і через дефіс. Правопис **не**, ні з різними частинами мови.

Орфографічні словники.

Тема 12. Лексична та фразеологічна правильність мовлення.

Точність наукового мовлення. Особливості вживання термінів.

Художня точність. Унормоване слововживання. Оказіоналізми в художньому мовленні. Причини порушення семантичної точності мовлення: вживання слів у значенні, невластивому для літературної мови; невміння користуватися синонімами, паронімами, термінами, багатозначними словами й омонімами; міжмовна лексико-семантична інтерференція в умовах білінгвізму; порушення норм лексичної, граматичної та стилістичної сполучуваності; мовна надмірність; мовна недостатність.

Поняття фразеологічної норми. Найпоширеніші типи порушення фразеологічної точності: дослівний переклад іншомовних висловів або фраз, які в українській мові мають свої відповідники; незнання точного значення фразеологізму, його експресивно-стилістичних особливостей, сфери вживання; трансформація складу фразеологізму, розширення фразеологізму; спотворення складу фразеологічної одиниці через підміну слів.

Тема 13. Граматична парадигма в лінгвальній культурі фахівця.

Словотвірні норми. Граматична правильність українського мовлення. Нормативність творення відонімних дериватів. Прізвища, імена та імена по батькові: закономірності творення та особливості відмінювання.

Нормативність уживання граматичних форм самостійних частин мови.

Синонімія та омонімія відмінкових та прийменниково-відмінкових форм.

Порушення норм у вживанні службових частин мови.

Тема 14. Синтаксичні аспекти культури мовлення.

Синтаксичні аспекти письмового мовлення. Синтаксичні засоби економії в письмовому мовленні.

Формальна і семантична ускладненість речення. Поняття про однорідні члени речення. Способи вираження однорідності. Узагальнюючі слова у реченнях з однорідними членами. Пунктуація у реченнях з однорідними членами. Вставні та вставлені конструкції. Відокремлення означень (узгоджених і неузгоджених), відокремлення прикладок, обставин, додатків. Пунктуація при відокремлених членах речення.

Розділові знаки у складносурядному та складнопідрядному реченнях. Залежність постановки розділових знаків у безсполучникових складних реченнях від змістових відношень, які встановлюються між предикативними частинами. Кома, крапка з комою, тире і двокрапка у безсполучникових складних реченнях.

Пряма та непряма мова. Розділові знаки при прямій / непрякій мові.

VI. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студента

№ з/п	Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
			Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
2.	Відвідування практичних занять	1	9	9	5	5
4.	Робота на практичному занятті	10	9	90	5	50
3.	Виконання завдання з самостійної роботи	5	9	45	5	25
5.	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25
Разом				169		105
Максимальна кількість балів: 274						
Розрахунок коефіцієнта: $274/100 \approx 2,7$						

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Змістовий модуль I.

Культура усного мовлення як чинник творення лінгвального (фахового) простору

Тема 1. Генеологія української мови

Завдання 1: Опрацюйте статтю К. Тищенка «Всеслов'янські складники української

мови» https://web.archive.org/web/20121202133102/http://img.tyzhden.ua/Content/PhotoAlbum/2012/10_12/04/tyshenko/tyshenko.pdf

Обґрунтуйте (*бажано письмово у конспекті*) за статтею такі тези:

- Українська мова – одна зі слов'янських.
- Праслов'янська мова та її роль у формуванні української.
- Загальні та специфічні риси слов'янських мов.
- Особливі риси звукового складу української мови.
- Особливі риси граматичної будови української мови.
- Свідки існування проукраїнської мови.

- Наукові ідеї, про які я прочитав/ прочитала вперше у праці К. Тищенко.

Форма подання результатів виконаної роботи: відповідь потрібно приєднати до е-курсу окремим файлом формату doc, виконаним у версії редактора Word, у назві якого буде зазначено прізвище студента та номер самостійної роботи. Наприклад: Шевченко С._самроб_1.

Тема 2. Функціонально-стилістична диференціація української мови як основа культури фахової мови

Завдання 2. Заповніть таблицю

<i>Функціональні стилі СУЛМ</i>	<i>Сфера поширення</i>	<i>Призначення</i>	<i>Система мовних засобів</i>	<i>Підстилі та жанри</i>
Науковий				
Художній				
Офіційно-діловий				
Медійний				
Розмовний				
Конфесійний				

Форма подання результатів виконаної роботи: відповідь потрібно приєднати до е-курсу окремим файлом формату doc, виконаним у версії редактора Word, у назві якого буде зазначено прізвище студента та номер самостійної роботи. Наприклад: Шевченко С._самроб_2.

Тема 4. Функціонування української мови в уснорозмовній сфері та вплив на соціум (професійна комунікація, мова медіа та реклами)

Завдання 3. Ознайомитися з основними положеннями закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 16 липня 2019 року. Створіть інфографіку про основні положення цього закону.

Форма подання результатів виконаної роботи: відповідь потрібно приєднати окремим файлом формату Power Point або PDF, або jpg, у назві якого буде зазначено прізвище студента та номер самостійної роботи. Наприклад: Шевченко С._самроб_3.

Тема 5. Виразність усного мовлення

Тема 6. Орфоепічна та акцентуаційна грамотність як складник мовленнєвої культури фахівця

Тема 7. Технології комунікативного впливу

Завдання 4. Запишіть на відео власну декламацію вірша або прозового уривку. Дотримуйтесь при декламуванні орфоепічних норм СУЛМ.

Форма подання результатів виконаної роботи: збережіть відеозапис у хмарі, створіть посилання на нього, поділіться посиланням з викладачем. У назві файлу зазначте прізвище студента та номер самостійної роботи. Наприклад: Шевченко С._самроб_4.

Тема 8. Мовний етикет як складник культури мовлення

Завдання 5. Знайдіть приклади діалектних мовних формул вітання, прощання, привітання з різними святами (по 3 приклади на кожен тип мовних етикетних формул).

Форма подання результатів виконаної роботи: відповідь потрібно приєднати окремим файлом формату *.doc, *.docx, виконаним у версії редактора Word, у назві якого буде зазначено прізвище студента та номер самостійної роботи. Наприклад: Шевченко С._самроб_5.

Тема 9. Гендерні та вікові аспекти спілкування

Завдання 6. Доберіть 3 приклади мовного сексизму з сучасної медіасфери. Поясніть, у чому полягає сексизм. Сформулюйте поради щодо уникнення мовного сексизму.

Форма подання результатів виконаної роботи: відповідь потрібно приєднати окремим файлом формату *.doc, *.docx, виконаним у версії редактора Word, у назві якого буде зазначено прізвище студента та номер самостійної роботи. Наприклад: Шевченко С._самроб_6.

Змістовий модуль II.

Культура писемного мовлення як чинник творення лінгвального (фахового) простору

Тема 10. Динаміка мовної норми і проблеми кодифікації

Завдання 7. Створіть інфографіку про історію українського правопису, використавши матеріал, уміщений за посиланням <http://litopys.org.ua/ohukr/ohu20.htm>

Форма подання результатів виконаної роботи: відповідь потрібно приєднати окремим файлом формату Power Point або PDF, або jpg, у назві якого буде зазначено прізвище студента та номер самостійної роботи. Наприклад: Шевченко С._самроб_7.

Тема 11. Український правопис у контексті мовних інновацій

Завдання 8. Опрацюйте основні зміни, внесені до нового правопису 2019 року. Заповніть таблицю.

Обов'язкова нова норма правопису	Правило правопису	Приклади
	1	
	2	
	3	
	....	
Варіативна нова норма правопису	Правило правопису	Приклади
	1	
	2	
	3	
	...	

Форма подання результатів виконаної роботи: відповідь потрібно приєднати окремим файлом формату *.doc, *.docx, виконаним у версії редактора Word, у назві якого буде зазначено прізвище студента та номер самостійної роботи. Наприклад: Шевченко С._самроб_8.

Тема 12. Лексична та фразеологічна правильність мовлення

Завдання 9. Знайдіть та проаналізуйте 5 прикладів порушення лексичних норм в мові українських медіа.

Форма подання результатів виконаної роботи: відповідь потрібно приєднати окремим файлом формату *.doc, *.docx, виконаним у версії редактора Word, у назві якого буде зазначено прізвище студента та номер самостійної роботи. Наприклад: Шевченко С._самроб_9.

Тема 13. Граматична парадигма в лінгвальній культурі фахівця

Завдання 10. Знайдіть та проаналізуйте 5 прикладів порушення морфологічних норм в мові українських медіа.

Форма подання результатів виконаної роботи: відповідь потрібно приєднати окремим файлом формату *.doc, *.docx, виконаним у версії редактора Word, у назві якого буде зазначено прізвище студента та номер самостійної роботи. Наприклад: Шевченко С._самроб_10.

Тема 14. Синтаксичні аспекти культури мовлення

Завдання 11. Знайдіть та проаналізуйте 5 прикладів порушення пунктуаційних норм української мови в рекламних текстах.

Форма подання результатів виконаної роботи: відповідь потрібно приєднати окремим файлом формату *.doc, *.docx, виконаним у версії редактора Word, у назві якого буде зазначено прізвище студента та номер самостійної роботи. Наприклад: Шевченко С._самроб_11.

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I. Культура усного мовлення як чинник творення лінгвального (фахового) простору			
Тема 1. Генеологія української мови	конспект тез	5	I
Тема 2. Функціонально-стилістична диференціація української мови як основа культури фахової мови	конспект тез	5	II
Тема 4. Функціонування української мови в уснорозмовній сфері та вплив на соціум (професійна комунікація, мова медіа та реклами)	інфорграфіка	5	IV
Тема 5. Виразність усного мовлення Тема 6. Орфоепічна та акцентуаційна грамотність як складник мовленнєвої культури фахівця	відеозвіт	15	VII

Тема 7. Технології комунікативного впливу			
Тема 8. Мовний етикет як складник культури мовлення	завдання пошукового характеру	5	VIII
Тема 9. Гендерні та вікові аспекти спілкування	завдання пошукового характеру	10	IX
Разом за змістовий модуль: 45 балів			
Змістовий модуль II. Культура писемного мовлення як чинник творення лінгвального (фахового) простору			
Тема 10. Динаміка мовної норми і проблеми кодифікації	інфографіка	5	X
Тема 11. Український правопис у контексті мовних інновацій	завдання пошукового характеру	5	XI
Тема 12. Лексична та фразеологічна правильність мовлення	завдання пошукового характеру	5	XII
Тема 13. Граматична парадигма в лінгвальній культурі фахівця	завдання пошукового характеру	5	XIII
Тема 14. Синтаксичні аспекти культури мовлення	завдання пошукового характеру	5	XIV
Разом за змістовий модуль: 25 балів			
Разом за семестр: 70 балів			

Критерії оцінювання самостійної роботи

Максимальна кількість балів за одне завдання або завдання за однією з тем – 5 балів

Оцінка за п'ятибальною шкалою	Значення оцінки
5 балів	студент глибоко та міцно засвоїв матеріал; наводить теоретично і практично правильні, обґрунтовані коментарі; проводить грамотний та чітко структурований аналіз мови медіа; самостійно здійснює узагальнення і висновки; вичерпно, послідовно, грамотно оформив самостійно виконані завдання (оцінка "відмінно").
4 бали	студент добре знає матеріал, але допускає незначні помилки в аналізі мови медіа, які за допомогою викладача швидко виправляє; здатен здійснювати лінгвістичний аналіз, самостійно робити висновки; успішно виконав та оформив самостійну роботу з незначною кількістю помилок (оцінка "добре").
3 бали	виконано не всі завдання; студент припускається грубих помилок, які самостійно не може виправити; недостатньо правильно і грамотно оформлено результати аналізу; рівень розуміння матеріалу студентом можна визначити як поверхневий (оцінка "задовільно").
1 – 2 бали	студент засвідчує фрагментарне знання матеріалу, не може здійснити аналіз мови медіа; наявна значна кількість суттєвих помилок у змісті та оформленні (оцінка "незадовільно").

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульна контрольна робота №1

Форма проведення: письмова.

Максимальна кількість балів: 25 балів.

Критерії оцінювання: модульна контрольна робота включає 50 тестових завдань, правильне виконання яких оцінюється у 0,5 балів.

Модульна контрольна робота №2

Форма проведення: письмова.

Максимальна кількість балів: 25 балів.

Критерії оцінювання: модульна контрольна робота включає 50 тестових завдань, правильне виконання яких оцінюється у 0,5 балів.

6.4. Форма проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма семестрового контролю – залік з двох змістових модулів навчальної дисципліни “Українські студії”

Навчальні досягнення бакалаврів із дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов’язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

6.5 Орієнтовний перелік тем для семестрового контролю

1. Найважливіші відомості з історії походження та розвитку української мови.
2. Типологічні особливості української мови на фонетичному, морфологічному та синтаксичному рівнях.
3. Культура мовлення та «стиль мовлення». Вплив стилю й жанру на формування мовленнєвої культури майбутнього фахівця.
4. Загальні вимоги, що визначають рівень культури усного ділового мовлення.
5. Жанри усного мовлення.
6. Мистецтво публічного виступу (жанри, умови).
7. Вплив мови професійного спілкування, медіа та реклами на формування мовного простору спільноти.
8. Інтонація як мовне явище, її сутність і вивчення.
9. Літературна мова. Писемна та усна форми літературної мови. Функції мови.
10. Мовна норма. Класифікація мовних норм. Кодифікація. Варіантність мовної норми.
11. Поняття «культура мовлення». Роль суб’єктивних і об’єктивних факторів у становленні культури мовлення.
12. Вимова голосних і приголосних звуків в українській мові.
13. Особливості наголошування слів в українській мові.
14. Основні закони милозвучності української мови.
15. Специфіка і структура мовленнєвого впливу.
16. Мовний етикет академічного навчального середовища.
17. Особливості українського мовленнєвого етикету.
18. Мовний етикет у професійному спілкуванні.
19. Гендерні характеристики комунікативної поведінки.
20. Молодіжний сленг. Студентський жаргон.
21. Принципи сучасного українського правопису. Найважливіші відомості з його історії.

22. Основні зміни до нової редакції правопису.
23. Правила вживання апострофа в сучасному українському правописі. Сполучення літер **йо –ьо**. Правопис префіксів у сучасній українській літературній мові.
24. Правопис слів іншомовного походження в сучасній українській літературній мові.
25. Ненаголошені **е, и, о** в сучасній українській літературній мові.
26. Власні та загальні назви в сучасній українській літературній мові. Правила вживання великої літери у власних назвах.
27. Написання складних слів разом, через дефіс та окремо.
28. Правопис **не** з різними частинами мови.
29. Міжмовна лексико-семантична інтерференція в умовах білінгвізму.
30. Мовна надмірність; мовна недостатність.
31. Поняття фразеологічної норми.
32. Словотвірні норми.
33. Нормативність творення відонімних дериватів.
34. Прізвища, імена та імена по батькові: закономірності творення та особливості відмінювання.
35. Нормативність уживання граматичних форм іменника.
36. Нормативність уживання граматичних форм прикметника.
37. Нормативність уживання граматичних форм дієслова.
38. Нормативність уживання граматичних форм займенника, числівника.
39. Синонімія та омонімія відмінкових та прийменниково-відмінкових форм.
40. Порушення норм у вживанні службових частин мови.
41. Розділові знаки в речення зі звертаннями.
42. Розділові знаки у реченнях з однорідними членами.
43. Розділові знаки в реченнях зі вставними та вставленими конструкціями.
44. Розділові знаки в реченнях з відокремленими обставинами.
45. Розділові знаки в реченнях з відокремленими означеннями та прикладками.
46. Розділові знаки в реченнях з відокремленими додатками.
47. Розділові знаки в реченнях з уточнюючими членами.
48. Розділові знаки в складносурядних реченнях.
49. Розділові знаки у складнопідрядних реченнях.
50. Розділові знаки у безсполучникових реченнях.
51. Розділові знаки в реченнях з прямою мовою.
52. Оформлення цитат.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	100–90 балів	Відмінно – відмінний рівень знань / умінь / навичок в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82–89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань / умінь / навичок в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75–81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань / умінь / навичок з незначною кількістю помилок
D	69–74 балів	Задовільно – посередній рівень знань / умінь / навичок із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60–68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань / умінь / навичок
FX	35–59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1–34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни
«Українські студії: Культура усного і писемного мовлення (українська)»
Всього-60 год, 2 кр., Практичні заняття – 28 год., самостійна робота – 28 год.,
МК – 4 год., семестровий контроль – залік

Модулі	Змістовий модуль I.	Змістовий модуль II.
Назва модуля	Культура мовлення майбутнього фахівця як показник професійного розвитку	Культура писемного мовлення як чинник творення лінгвального (фахового) простору
Кількість балів за модуль	169 балів	105 балів

<p>Теми практичних занять</p>	<p>Тема 1. Генезологія української мови. (11 б.)</p>	<p>Тема 2. Функціональність стилістичної диференціації української мови. (11 б.)</p>	<p>Тема 3. Культура усного фахового спілкування (11 б.)</p>	<p>Тема 4. Функціонування української мови в усній сфері (11 б.)</p>	<p>Тема 5. Вирозність усної мови. (11 б.)</p>	<p>Тема 6. Орфографічна та акцентуаційна грамотність (11 б.)</p>	<p>Тема 7. Технології комунікативного впливу (11 б.)</p>	<p>Тема 8. Мовні етикет (11 б.)</p>	<p>Тема 9. Гендерні та вікові аспекти спілкування (11 б.)</p>	<p>Тема 10. Динаміка мовної норми і проблеми кодифікації (11 б.)</p>	<p>Тема 11. Український правопис у контексті мовних інновацій (11 б.)</p>	<p>Тема 12. Лексична та фразеологія: правильність мовлення (11 б.)</p>	<p>Тема 13. Граматична парадигма в лінгвальній культурі фахівця (11 б.)</p>	<p>Тема 14. Синтаксичні аспекти культури мовлення (11 б.)</p>
--------------------------------------	---	---	--	---	--	---	---	--	--	---	--	---	--	--

			1 б.)											
Самостійна робота	45 балів							25 балів						
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)							Модульна контрольна робота 2 (25 балів)						
Підсумковий контроль	Залік													

Рекомендовані джерела

Основна література

1. Заболотний, О., Заболотний, В. (2020). Правильне мовлення. Київ.
2. Маруніч, І., Гайдаєнко, І. (2019). Ділове спілкування та культура мовлення. Київ.
3. Мельник, Т., Струганець, Л., Бобесюк, О. (2015). Культура мови: від теорії до практики. Київ.
4. Микитюк, О. (2020). Сучасна українська мова: самобутність, система, норма : навч. посіб. 6 те вид., зі змін. Львів: Львівська політехніка.
5. Пасинок, В.Г. (2019). Основи культури мовлення. Київ.

Додаткова література

1. Александрова, В. Ф. (2020). *Розвиток креативності студентів на заняттях з культури усного і писемного мовлення. Українська мова і література в школі*, 3, 55–57. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/34774/>
2. Бабич, Н. Д. (2003). Практична стилістика і культура української мови. Львів.
3. Видайчук, Т. Л., Видайчук, К. В. (2021) Маніпулятивні тактики в заголовках сучасних українських інтернет-видань Філологічні студії: збірник наукових праць (17), 21–29. <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2021.173>
4. Видайчук, Т.Л. (2021). Історія української мови у вимірах освітнього процесу початку ХХ століття. *Мова: класичне – модерне – постмодерне*. № 7, с. 50–67. <https://doi.org/10.18523/lcmp2522-9281.2021.7.50-67>
5. Видайчук, Т.Л. (2022). Аспекти історії української мови як засіб формування національної ідентичності та історичної пам'яті. *Український педагогічний журнал*, 2, 48–63. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-2-48-63>
6. Видайчук, Т.Л. (2021). Дискусія в Імператорській академії наук (1907 рік) щодо системи правопису «Словаря української мови». *Синопис: текст, контекст, медіа*, 27 (3), 165–171. <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2021.3.6>
7. Горохова, Т. О. (2020). Оптимізація методів формування української культуромовної особистості майбутніх учителів в умовах дистанційного навчання. *Молодий вчений*, 4 (80), 596–572. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/33039/>
8. Дружененко, Р.С. (2017). Рекламний текст як засіб навчання культури мовлення студентів журналістських спеціальностей. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*, 14-15 (170-171), 66-69.
9. Загнітко, А. П. (2007). Українське ділове мовлення: професійне і непрофесійне спілкування. Доньк.
10. Заєць, В. Г. (2017). Форми дісприкметників: способи врегулювання порушень мовної норми (на матеріалі сучасної української мови). *Studia*

- Philologica*: збірник наукових праць, 8, 24-28.
https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/19865/1/V_Zaiets_FS_8_2017_IF.pdf
11. Караман, С.О., Копусь, О.А., Тихоша, В.І. (ред.). (2013). Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посібник. Київ: Літера.
  12. Клещова, О.Є. (2021). Культура мовлення і стилістика: навч. посібник. Старобільськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка».
  13. Любашенко, О.В. (ред.) (2014). Українська мова. Мова фаху, мова науки, мова спілкування. Текстовокомунікативне навчання: навчальний посібник. Київ: Знання.
  14. Масенко, Л. Т. (2004). Мова і суспільство: Постколоніальний вимір. Київ: Академія.
  15. Масенко, Л. Т. (2011). Суржик: між мовою і язиком. Київ: Києво-Могилянська академія.
  16. Мацько, Л. І. (2007). Культура української фахової мови: навчальний посібник. Київ: Академія.
  17. Остапченко, О.В. (2018). Українська мова в грі: проблемні завдання, конкурси, змагання, цікаві факти, тести, квести. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка.
<https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/27069/>
  18. Радевич-Винницький, Я. (2006). Етикет і культура спілкування: навч. посібник. Київ, Знання.
  19. Радченко, А.Ф. (2020). Основи наукового вивчення наголосу української мови. *Două decenii de la înființarea specializării Limba și literatura ucraineană la Facultatea de Litere .Universitatea Babeș–Bolyai din Cluj-Napoca*. 138-149.
  20. Русаченко, Н.П., Коханчик, С.Р. (2019). Лемківський говір: проблема статусу. *Studia Philologica*. 1(12), 73–79.
<https://doi.org/10.28925/2311-2425.2019.12.10>
  21. Семенюк, О., Паращук, В. (2010). Основи мовної комунікації. Київ, Академія.
  22. Сербенська, О. (1994). Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити. Львів: Світ.
  23. Стишов, О. А. (2019). Динаміка лексичного складу сучасної української мови. Лексикологія. Лексикографія: навч. посіб. Біла Церква: «Авторитет» ФОП Курбанова Б. В.

Довідкова література

1. Білодід, І.К. (ред.). (1970 – 1980). Словник української мови: В 11-ти т. Київ: Науова думка.
2. Волощак, М. (2000). Неправильно – правильно. Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації. Київ: Просвіта.
3. Головащук, С. І. (1995). Складні випадки наголошення: Словник-довідник. Київ: Либідь.

4. Головащук, С. І. (1995). Українське літературне слововживання: Словник-довідник. Київ: Вища школа.
5. Гринчишин, Д., Капелюшний, А., Сербенська, О., Терлак, З. (2004). Словник-довідник з культури української мови. Київ: Знання.
6. Демська, О. М., Кульчицький, І. М. (1996). Словник омонімів української мови. Львів: Фенікс.
7. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. (2001). Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ: Либідь.
8. Єрмоленко, С.Я. (ред.). (1998). Словник епітетів української мови. Київ: Довіра.
9. Єрмоленко. С.Я. (ред.). (2005). Довідник з культури мови. Київ: Вища школа.
10. Кондратюк, Т.М. Словник сучасного українського сленгу. Харків: Фоліо.
11. Мельничук, О.С. (ред.). (1982 – 2012). Етимологічний словник української мови у семи томах. АН УРСР, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: Наукова думка. <http://resource.history.org.ua>
12. Пустовіт, Л.О. та ін. (2000). Словник іншомовних слів. Київ: Довіра.
13. Скопненко, О.І., Цимбалюк, Т.В. (2006). Сучасний словник іншомовних слів: близько 20 тис. слів і словосполучень. НАН України. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: Довіра.
14. Ставицька, Л. (2005). Український жаргон. Словник. Київ: Критика.
15. Струганець Л. (2000). Культура мови. Словник термінів. Тернопіль: Богдан.

Інтернет - ресурси

1. Конституція України (чинна з 1996 р. зі змінами). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Культура мови і культура мовлення. Комунікативні ознаки культури мовлення. URL: https://pidruchniki.com/1040101747600/dokumentoznavstvo/kultura_movi_kultura_movlennya_komunikativni_oznaki_kulturi_movlennya
3. Лексичні норми мови професійного спілкування. URL: https://pidruchniki.com/1814081747605/dokumentoznavstvo/leksichni_normi_movi_profesiynogo_spilkuvannya
4. Українська мова: Енциклопедія. URL: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>
5. Українська мова в Інтернеті. URL: <http://novamova.info/>
6. Українська мова професійного спілкування. URL: https://pidruchniki.com/1435072247592/dokumentoznavstvo/ukrayinska_mova_profesiynogo_spilkuvannya
7. Український правопис (2019). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/ukrayinskij-pravopis-2019>
8. Уроки державної мови. URL: <http://mova.kreschatic.kiev.ua/>

Центр культури української мови. URL: <https://centrkum.blogspot.com/>